

De shuffle van het geheugen

■ LITERATUUR

door BERTJAN TER BRAAK

AMSTERDAM, vrijdag

Jarenlang reed hij op en neer van Amsterdam naar Fallaat, de fictieve naam van de Friese plaats waar zijn moeder woonde. Urenlang in de auto, samen met zijn iPod. In de shufflemodus stond die: de liedjes werden willekeurig afgespeeld. Schrijver Jabik de Vries zag in dat technische snufje een parallel met hoe het brein werkt.

In zijn autobiografische roman *Alles nieuw* draait het om zijn dementerende moeder, „maar meer nog om mij”. Net als de shuffle schieten hem te pas en te onpas herinneringen te binnen uit zijn jeugd. Over zijn ervaringen, „de jaren van ontvankelijkheid, waar zit dat nog in mij?”. Maar ook over zijn moeder. „Door haar ziekte vielen waarden uit het verleden volledig in duigen. Hoe meer ik er over nadacht, des te minder leek ik van mijn moeder te weten. Ik kwam vaak niet veel verder dan 'ze zal dit of dat wel denken of voelen'. Het enige houvast is een poging om patronen te ontdekken.”

Verbittering

De muziek (een deel van de hoofdstukken is naar liedjes vernoemd) en allerlei kleine gebeurtenissen maken gedachten los bij de ik-figuur. Zoals het vinden van een dorpsplattegrond in het huis van moeder. Die herinneringen focussen deels op hoe zijn moeder was: „Een heel lieve, positieve vrouw. Soms wat zwaar op de hand als gereformeerde. Maar ze kon prachtig zingen, psalmen vooral. Toen ze eenmaal in het verpleegtehuis kwam, sloeg de verbittering toe – zo had ik haar nooit gezien. Voor mij erg confronterend. Voor haar onthutsend, dat wat haar was overkomen, leek het me toe.”

De Vries heeft een overtuigend verhaal opgebouwd, nogal eens gebruik makend van pendanten. Over de cyclus die het leven is voor gereformeerden: „Het lied *Stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw* is niet

• Jabik de Vries vertaalde zijn ervaringen rond zijn dementerende moeder naar de roman *'Alles nieuw'*.

FOTO: EMIEL VAN LINT

voor niets zo populair. Uiteindelijk moet je naar die belofte in de verte.”

Diezelfde belofte vinden we terug in de herinneringen aan het steeds maar verhuizen naar andere nieuwbouwwoningen in zijn jeugd. „Het wil-

de niet wat worden met het dorp, steeds doorknoeien met nieuwbouw, dan komt 't ooit wel goed, leek de gedachte. Je zag dat in de tuinen, die in mijn herinnering steeds maar weer volstaan met jonge aanplant. Een decor van telkens opnieuw hoop en belofte”, vertelt De Vries, die van de weeromstuit (na de dood van zijn moeder) zelf alweer in zijn tweede woning in de Amsterdamse nieuwbouwwijk IJburg woont: alles nieuw.

„Dat zoeken naar steeds hetzelfde, dat is de mens ingegeven”, denkt De Vries, „dat merkte ik ook sterk aan het

Autobiografische roman van Jabik de Vries

ziekbed van mijn moeder. Je vraagt je steeds af: blijft 't hetzelfde, is er geen verval? Je speurt naar een geruststelling.”

In het verlengde daarvan ligt het diepgewortelde idee dat je iets hebt door te geven in het leven. Dat geeft in de roman een plek aan zijn twee zoon-tjes. „Weer die constante. Voor gereformeerde vaders zit dat diep. Hoe de profeet Elia van zijn stoel viel en zijn rug brak nadat zijn zoon een afvallige was geworden. En tegelijkertijd de vraag of nijver je weg gaan wel genoeg is.”

Plichtsgetrouw

Nijver en plichtsgetrouw ging Jabik de Vries zijn pad, op en neer naar Friesland. De kilometers die hij zo verslond, vormen een constante in zijn leven, „de lijn waar mijn moeder langsging”, er zijn hoofdstukken naar vernoemd. Naast hem in de auto soms zijn moeder, en anders altijd de iPod.

Moeder en zoon zijn vrijwel uitsluitend de personages in de roman. Vanwaar die karigheid? „Het klinkt misschien wel naar, maar voor de essentie van wat ik wilde vertellen, speelden anderen geen rol.” Bijrolletjes zijn er wel, voor zijn zoon-tjes, voor de montere mevrouw De Kruik in het verpleegtehuis later. „Zij is een contrast: waar mijn moeder verbittered raakte, is er in dat tehuis ook veel gelachen.”

'Alles nieuw', Jabik de Vries; 240 blz.; €17,95; uitg. Kok.

Muziek

Muziek speelt een grote rol in *'Alles nieuw'*. Jabik de Vries noemt muziek „de smeerolie van de geest. Augustinus zei het al: zingen is twee keer bidden. Daarom moest er een lied overheen, met de gelijknamige titel. Een soort vervolg op het boek, een pagina 241.” In samenwerking met Tim Klein Haneveld kwam dat er, te vinden op iTunes en Spotify.